

dennap Anyák napja van. Az anyai szeretet fénylő csillagának napja, amelyet azokkal a virágokkal, amik lelkünkben nyílnak: imádságainkkal s amik őhozzá legméltóbbak, mindennap megkoszorúzunk. Ezer sóhajjal, ezer áldással, örök, hálás szeretettel! Hiszen ő maga se egyéb, mint imádság: az Édesanya!

(Lőrinczy György.)

Vers anyák napjára.

<i>Szeretném, ha minden ajkon</i>	<i>Bekopogna minden házba,</i>
<i>Ezer csengő csengene,</i>	<i>Ahol lakik egy anyja,</i>
<i>S beszárnyalná a világot</i>	<i>S fehér galamb piros csőre</i>
<i>Az ájtatos, szent zene.</i>	<i>Szelid hangon szólana:</i>
<i>Minden szívből fehér galamb</i>	<i>Ez a nap a legszebb ünnep!</i>
<i>Szállna sebes szárnyakon,</i>	<i>Anyák napja ez a nap!</i>
<i>S bekopogna minden házba</i>	<i>A templomi szent harangok</i>
<i>Minden kicsi ablakon.</i>	<i>Ma tinéktek szólanak!...</i>

*Tudjátok-e ki az anyja,
S mi az anyja, gyerekek? ...
Nem más, mint a testet öltött,
Tiszta, áldó szeretet!
A szemében jószág csillog,
Imádság két ajakán —
Két karod közé omolva,
Gyermekszivem ezt dobogja:
Szeress engem, jó anyám,
Drága, édes, jó anyám!*

Az édesanya magyar költők verseiben.

(Előadás Anyák-napjára.)

Irta: Móra László.

Édesanyám! Ez a szó mindjárt az Isten neve után van arannyal beleírva az Élet — szótár-könyvébe. Egyetlen szó s benne él az egész világ!

Ennek az imádságos röpke szónak az elsuttogása könnyeket csal ki a szemedbe, boldogságot, vigasztalást, örömet terítget a lelkedre.

Ez a szó összeforrott veled s el nem hagy bölcsődtől sirodig. Ezt suttogod, ezt hívod, ha messze vet a sorsod, ha szenvedsz, ha keresztút elé érsz, ha csalódol, vagy, ha haldokolsz...

Édesanyám! Ez az egyetlen szó önmagában is a legszebb,

leghosszabb költemény, — melynek, ha tartalmát, jelentőségét kellene iskolai lecke-ként megírnod, megtelnék vele nem egy, hanem talán nagyon-nagyon sok füzet! És bizonyára ezeket is írnád benne:

Édesanyám első forró csókja volt az első érzés, amit életemben először megéreztem az életből. Ő adott először meleget, táplálékot. Az ő szeméből tanultam meg, mi a mosolygás, a szeretet, bánat, aggodás... Milyen a könnyecsepp csillogása...

Ő rakta csodás, odaadó szeretettel sorban tarisznyádba a többi kincseket is: a beszédnek, édes magyar anyanyelvednek szépséges kincsét; az Isten nevét, az első imádságot, hazád és néped képét; — és mindent, mindent, amiből megformálódott a hatalmas épület, amelyet úgy hívnak: ember — vagy rövidebben: te!

S ha az eddigi pár szóban csak vázlatosan soroltam fel a temérdek kincset, amelyek édesanyánkra gondoláskor melegszi-nű szentképpé festődnek a lelkünkben, mennyiszer szebben, csodálatosabban és teljesebben tudták és tudják azt költőink kifejezni, megörökíteni. A költők, akiknek a szíve istenadta ajándék: egy zengő lant. Ennek a szív-lantnak Istentől felszerelt húrjai ki vannak feszítve mindenkoron s a legcsekélyebb lélek- és életmozdulásra megrezdülnek, muzsikálni kezdenek. S hangozhat-e rajta szebb dal, messzeszállóbb muzsika, mint amely akkor születik a költő szívében, mikor az édesanyját ábrázolja, vagy a tulajdon maga édes édesanyját magasztosítja?

Most, amikor a rózsza fehér és bokor zöld ruhája hirdeti a felújított Élet vigasztalását, boldogságát, amikor a gyöngyvirág, a lilium és minden-minden virág örül, nevet, ajándékot oszt a tavaszt szomjazó embereknek: akaratlanul is odatévedt a lelkem abba a nagy virágos kertbe, amelyet így hívnak: magyar költészet.

Egy csokort kötöttem az itt termett gyönyörű virágokból.

A virágok összeszedegetésénél csupán az vezetett, hogy minél több színes képét tudjam adni annak az érzésnek, amely akkor születik, mikor a jóságos édesanyát dicsőítik.

Melyik költőnk szavával kezdhethném legillőbben? Kezdhethem-e mással, mint a legnagyobbal, Petőfivel?! — ki István öccsének írt gyönyörű verslevelében ily fenségesen mintázta meg az édesanyját:

S anyánkat, ezt az édes jó anyát,
Óh, Pistikám, szeresd, tiszteld, imádd!
Mi ő nekünk? azt el nem mondhatom;
Mert nincs rá szó, nincsen rá fogalom.
De megmutatná a nagy veszteség:
Ha elszólná tőlünk őt az Ég!

És szívének-lelkének ez a szüleihez, édesanyjához való rajongása, hűsége, kedvessége lépten-nyomon feltündöklöklik.

Mennyi bájoság, őszinteség van a Füstbe ment terv-ben!

Egész úton hazafelé
 Azon gondolkodám,
 Miként fogom szólítani
 Rég nem látott anyám.

S jutott eszembe számtalan
 Szebbnél szebb gondolat,
 Míg állni látszék az idő,
 Bár a szekér szaladt.

Mit mondok majd először is
 Kedvest, szépet neki?
 Midőn, mely bölesöm ringatá,
 A kart terjeszti ki.

S a kis szobába toppanék...
 Repült felém anyám...
 S én csüggttem ajkán szótlantul,
 Mint a gyümölcs a fán.

Mikor Pozsonyba viszi hánykódó sorsa, mennyire megköny-
 nyezi ezt a kedves kis hajlékot onnan a „Távolból”:

Kis lak áll a nagy Duna mentében;
 Oh, mi drága e lakocska nékem!
 Könnyben úszik két szemem pillája,
 Valahányszor emlékszem reája...

Bár maradtam volna benne végig!
 De az embert vágyai vezérlik;
 Vágyaimnak sólyomszárnya támadt
 S oda hagytam ős lakom s anyámat.

S a költemény végén a keserűségnek, szenvedésnek eltitkolá-
 sával tükrözi vissza édesanyjához való végtelen szeretetét:

...Szép hazámba ismerősök mennek,
 Jó anyámnak tőlük mit üzenjek?
 Szóljatok be földiek, ha léssen
 Utazástok háza közelében.

Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse,
 Mert fiának kedvez a szerencse —
 Ah, ha tudná, mily nyomorban élek,
 Megrepedne a szíve szegénynek!

Pestről is milyen kedvességgel, gyermeki gondoskodással biz-
 tatja édesanyjának kendermagban dúslakodó tyúkokcsáját:

Ezért aztán tyúkanyó, hát
 Jól megbecsülje kend magát,
 Iparkodjék, ne legyen ám
 Tojás szűkében az anyám.

Ugyancsak ehhez hasonló melegség sugárzik ki a fővárosból:
 1844-ben hazaküldött, ábrándokkal, tervezgetésekkel telerajzolt
 verséből. Hogy mi mindennel lepi meg majd az édes öregeket,
 ha egyszer meggazdagszik. Lesz szép ház, hordókkal teli gazdag
 pince; Pisti kocsival járhat vásárookra... Édesanyjának is

Lesz aranszegélyzetű
 Imádságos könyve,
 Krisztus urunk képe lesz
 Szépen metszve benne.

Megható még Petőfinek »Falu végén kurta kocsmá« című költeménye, amelyben az édesanyját igen-igen magasra emeli.

Ugyanis: amikor a szamosmenti kurtakocsmában cimbalom szó mellett duhajkodnak a fékezhetetlen legények, átüzen a szomszédból az uraság, hogy csendesebben vigadjanak, mert pihenni szeretne, azok bizony boros, bolondos jókedvükben alább nem hagynak, hanem annál inkább nekifognak. De mikor a másik házból átjön a bánatoshangú kislány és szépszóval kéri őket: »Csendesebben vigadjanak, mert szegény édesanyám beteg«.

A szomorú beszédre, hogy édesanyám beteg, a legények közül:

Feleletet egyik sem ad,
 Kihörpentik boraikat,
 Végét vetik a zenének
 S hazamennek a legények.

Az »édesanyám« szó varázsát, annak soha el nem hamvadó erejét, bűvösségét lehet-e ennél megkapóbban festeni?

Petőfi »Füstbe ment terv«-ének van egy költeménytestvére. Szabolcska Mihály írta forrón szeretett édesanyjának névenapjára. Belefogott százszor is a levélírásba. Szeretett volna megírni minden szepet, minden jót:

Bíznám a szívemre,
 Biznám a lelkemre,
 De szót nem találok
 Sem arra, sem erre.

Mintha az ő fehér
 Kezére hajolnék,
 Mintha őt ölelném,
 Mintha otthon volnék!

És fölé hajolva
 A fehér levélnek:
 Köszöntő szó helyett
 A könnyem eredt meg.

S im, mire a papírt
 Lassan tele sírtam,
 Azon veszem észre,
 Hogy amit akartam,
 Mind, de mind megírtam.

Szabolcskának egyszerűségében fenséges és mindenkor gyöngyharmatos költészetének ezek az oltárképei: Isten, haza, szülők és szülőfalu, meg az ő kedves szép családja.

Ha Párisba vezérelte a sors, ha Temesváron élesztgette, gyújtogatta mécsesének tüztét, édeseseinek ment a levél, szállt a dal.

»Amerre a Tisza folyik« című dalából szülőföldjének, az akácfavirágos Ókécskének és jóságos édesanyjának imádóját látjuk, érezzük magunk előtt, amikor így teszi vallomását:

Vágyik oda az én szívem,
Amerre a Tisza folyik,
Elszáll oda ezerszer is
Napfeljöttől napnyugatig
— Amerre a Tisza folyik.

A folyó is, a vidék is
Itt van, itt él a szívemben,
Hát még, aki édes, örök
Szeretettel vár ott engem,
Amerre a Tisza folyik...

Áldja meg az Isten őket!
Az én lelkem jó anyámat,
Meg ő érte, ahol csak jár,
Azt a földet, azt a tájat:
Amerre a Tisza folyik.

Gondolkodásra jellemző, lelket megrázó a nemeslelkű pap-
költőnek ez a verse:

Mikor egy-egy romlott,	Amikor a sors egy
Semmi embert látok:	Nagy úrral hoz össze,
Aki magának is,	Akitől akár egy
Másnak is csak átok,	Világ dőlhet össze,
Akinek soh' nines egy	De jaj, föl nem éri,
Tiszta indulatja:	De könny meg nem hatja:
— Sirassátok meg, szegényt, mert	— Sirassátok meg, szegényt, mert
Nem volt édesanyja...	Nem volt édesanyja...

...S ha, mikor a szívünk
Megtelik jószággal,
A szemünk könnyünkkel,
Lelkünk imádsággal,
Mikor egy-egy nemes
Tettet viszünk végbe:
Csókoljuk meg édesanyánk
Lábnyomát érte!

Megbocsáthatatlan mulasztást követnék el és lelkiismeret-
furdalást éreznék, ha az édesanya iránti rajongó szeretetnek
azokból a színes virágaiból nem mutatnék be, amelyek Pósa
Lajosnak a szívében termettek. Sokan, nagyon sokan tanulhat-
nának az én áldott emlékü, mosolygószemű Pósa bácsimtól édes-
anyát tisztelni, szeretni! A gömörmezei, radnóti kendős öreg
nénit, édesanyját, falusias, egyszerű öltözkéiben a világ kincsé-
ért sem restelte volna. Elment vele boldogan, karonfogva nem-

csak a királyi palotába, nemzeti múzeumba, de nagy emberek előkelő társaságába is, — és mindenütt boldogságot sugárzó arc-
cal, határtalan büszkeséggel úgy mutatta be azoknak, akik még
nem ismerték: Édesanyám! S aki így karonfogva együtt látta az
országos nevű Pósa Lajost és a radnóti halkszavú, fejkendős
öreg nénikét, az mind-mind ott érezte szívében a melegségnek,
csodálatnak beszédes virágát és Pósa Lajos édesanyja iránt a
köszöntő, átértzett liszteletet.

Nagy távolságok választották el a költőt édesanyjától, de ő
csak csüggődt rajta igaz, őszinte, soha nem halványodó szeretet-
tel. Tanuskodjanak erről a következő versek:

Mindig csak őt látom,

Mikor én a ringó
Bölesőben feküdtem,
Mindig egy jó angyal
Örködött felettem.

Altatgatott csókkal,
Altatgatott dallal...
Az én jó anyám volt
Ez az örzőangyal.

Mikor fölébredtem,
Mindig csak őt láttam,
Örök szeretettel
A szívembe zártam.

Ha rajzolni tudnék.

Ha rajzolni tudnék:
Képed lerajzolnám,
Imádságos könyvbe
Bekötteném anyám.
Ahányszor ránéznék,
Mindig imádkoznám.

Miért nem csókolhatom
Szelíd orcád rája,
Imádságos könyvem
Aranyos lapjára?
Még az imádság is
Jobban égbe szállna!

Kis kunyhóba vágyom.

Kis kunyhóba vágyom,
A Balog partjára.
Öreg édesanyám
Reszkető karjába.

Az a gyöngye két kar
Az én menedékem,
Üldöző világtól
Megvédelmez éngem.

Pedig egy ágat is
Alig bír letörni...
Egyebet se tud, csak
Ölelni, ölelni.

Édesanyjának betegeskedése idején nem volt napja, nem
múltott perce, hogy haza ne gondolt volna Radnótra, édesany-

jára. Egy öregasszony című verse is igazolja, kedvesen örökíti meg ezt:

Egy öregasszonyt láttam az utcán...

Arca: barázda, a szeme: felhő.

Görnyedezően megy, tipeg útján,

Oly kicsi, majd elfújja a szellő,

Az arca barázda, a szeme: felhő.

Visszatekint rám... el se felejttem —

Bánatosan néz tört szeme párja,

Megremegek rá, reszket a lelkem:

Jaj, de hasonlít édesanyámra!

Bánatosan néz tört szeme párja...

Kötetre való azoknak a könnytől és hálától csillogó verseknek a száma, amelyekkel Pósa Lajos édesanyját temetgette, siratgatta. Sehogyse tudott beletörődni abba, hogy jóságos dajkáját, felnevelőjét, legnagyobb földi kincsét elvesztette.

És így vigasztalja önmagát:

Mikor egy-egy fehér galamb

Száll a levegőbe;

A szívem is, a lelkem is

Ugy megrezzen tőle.

Hátha nem is galamb az ott?

Tán az anyám lelke!

Házunk fölött el-elkering

S visszaszáll a mennybe...

De melyik költő nem hordja magával, melyik nem őrzi meg kegyelettel, szeretettel édesanyja képét, emlékét?

Bánatában, elhagyatottságában, betegségében kihez szólna, kihez menekülne máshoz a költő, mint édesanyjához?!

A zaklatott, szomorú életű Reviczky Gyula is hűségesen szívéhez szorítja az imakönyvet, melyet jó édesanyjától kapott örökül:

Aranykötésű imakönyvet

Hagyott rám örökül anyám.

Kis Jézus ingben, glóriában

Van a könyv első oldalán.

Sok év előtt egyik sarokba

Beírta jó anyám nevét...

Lehajtom a betűkre főmet,

Hogy felidézzem szellemét...

Kiss József lelke is fel-felsír, amikor soha nem látott édesanyja sirjára gondol:

Valahol messze,

Valahol régen,

Megástak egy sírt

Temetőszélen.

Fája elsüppedt,

Hantja behorpadt,

Ki nyugszik ottan,

Azt én tudom csak,

Én tudom csak!

Te alszol ottan

Édes jó anyám!

Kietlen gond közt,
Sivár éjszakán.
Ha életem sorát
Meghányom, vetem:
Hej, azt a sírt be
Meg is könnyezem,
Be megkönnyezem!

Nem jártam arra,
De oda szállnék;
Nem láttam soha,
De rátalálnék:
Valami titkos
Erő él bennem.
Az megmondaná:
Merre kell mennem,
Merre kell mennem,

Emőd Tamás költői lelke a harctéren hősi halált halt fiú szellemének és édesanyja elapadhatatlan hitének összeolvadását festette meg igen-igen szépen:

Éji látogatás.

Bakanesa nyítt volt és blúza tépett,
Közember Tóth sírjából kilépett
És harmadnap a falujához ért.
A házuk táján már az este kéklgett,
Friss szénaszaggal teltek meg a rétek
És egy tilinkó boldogan zenélt.

Haja hosszú volt és arcába lógott,
S a blúza mellén golyóverte csókok
Foltja piroslott és fényesedett.
Közember Tóth a ház előtt megállott
És alig-hogy az est a házra szállott,
Egy vérharmat-füvel becsengetett.

Közember Tóth nagy halkan, síri halkan
Bément a házba, hol is a pitvarban
Leli bús özvegy anyját, Máriát:
A kályha mellett szunyókált szegényke,
S míg könny csillogott hunyó két szemébe
Lóháton látta szép legény fiát.

Az asztalon még hült a meleg étel,
Mert anyja várt rá borral és lepénnyel
És vajjal, amit friss cipóra kent, —
De tizenkettőt kőgött kint az óra
S egy messzi, messzi bús trombitaszóra
Közember Tóth a sírba visszament...

Lévay Józsefet hazarepíti ébrenálmodása, mikor a nagyváradi utcákon végigcsilingelnek a szüretéről hazatérő kocsik. Látja a mosolygó szőlőgerezdeket, testvérkéit, szüleit. Ott érzi magát a szüretelők között, látja a legszebb fürtöket, melyeket édes-

anyja jóságos keze neki tépett le, arany szive neki szánt. Aldja is meg érte az Isten, mikor nem is várja, mikor nem is látja...

Tompa Mihályt, a volt keleméri papköltőt is haza-haza csalogatta a szülői ház sok ezer kedvessége, melegsége:

Öreg apám szánt, vet, munkál,	S még soká, a sötétben is
Többet ér még mindnyájunknál —	Csak rólam foly a beszéd.
Édesanyám imádkozva	
Virraszt fenn sok éjjelen,	Akik velem be nem teltek,
S fohász, munka, mindazért, hogy	Várjatok csak áldott lelkek!
Az én dolgom jó legyen.	Mint a tengerek hajósa,
	Ki a földet meghajózza:
Világ gyúlt már őszi estén,	Hazafelé közeledem,
Mintha látnám, mintha lesném,	Mentül messzebb haladok;
Mit csinálnak? olvasgatják	A szívem visz, — nem sokáig.
Kedves fiok levelét...	Lesztek immár magatok!

Tóth Kálmán is hazamenekül az idegenből s könnyes a szem, mikor ezt suttogja:

Ha rád hallgattam volna, jó anyám,
 Ott élnék most egy csendes kis tanyán!
 ...És most!...óh most oly elhagyott vagyok!
 Lassan, bánat közt telnek a napok...
 Éltem borongó, puszta és hideg,
 Ki sem kell nekem, én sem senkinek;
 Ezernyi seb van az én lelkemen,
 Megcsalt barátság, gúnyolt szerelem.
 Oh jó anyám, te meg se értenéd,
 Ha elmondanám, mit nem szenvedék!
 Beteg vagyok én, nagyon beteg
 És lefeküdni nem merek,
 Nines ápoló kéz, mint volt valaha,
 Mely csak egy pohár vizet nyújtana,
 Ki megsímogatná forró homlokom,
 Mint jó anyám, te tetted egykoron!...

Jakab Ödön, mikor életlámpásának kialvását sejtegette, így szólt édesanyja szelleméhez:

Öreg ember bús hangulatját
 Orvosok meg nem gyógyíthatják.
 Sorvadó lelkem fel nem épül
 A világ minden gyógyszerétől!
 E bajt enyhíteni egy tudná talán:
 Ha élne most az édesanyám!

Mindent, mi fáj, mi szívem tépi,
Elpanaszolnék sorra néki
S fejem áldott keblére hajtánám,
Ha élne most az én édesanyám!

Elfeledném a keblén nyomban,
Hogy oly sok év a vállamon van!
Egész ujjaszületnék szaván,
Ha élne most az én édesanyám!

Mert ősz fővel is mindhiába,
Nem öreg más, csak aki árva,
Szülője mellett még az ernyedt
Agg sem egyéb, csak nagyobb gyermek.
S magamat is csak annak tartanám,
Ha élne most az én édesanyám!

Öt magam előtt látva folyton,
Könnyebb volna viselni sorsom:
A véghatárt, mely már közelget,
Sehogyse látnám oly közelnek,
Akárhogy hullna a tél hava rám,
Ha élne most az én édesanyám!

A ragaszkodásnak, szeretetnek, hálának és magasztalásnak
szép sorai csendülnek ki Komjáthy Jenőnek édesanyjához írt
verséből is:

Beszélj, anyám! Szavad a szív zenéje,
Szívedből szeretet és élet szakad:
Nappalodik a szénvedélyek éje,
Meleg sugárként omlik el szavad.

Buzdíts a jóra, óvj a küzdelemben,
Szeretni, hinni, óh, taníts meg, engem!
Szívedbe Isten lelke költözött...
Áldott vagy te az asszonyok között.

Lampérth Géza édesanyjához húzódó hűséges, meleg gyer-
meki szívének képét ez a költeménye adja legvonzóbban:

Ültünk a tornácon édesanyám és én,
Merengve távoli mezőink vetésén.
A rozs már fehér lett. A búza sárgállott,
Péter-Pál estéje szelíden ránk szállott.

És szólt édesanyám az alkonyi csöndbe:
— Im eltűnik lassan tavasz minden zöldje,

Megérik a kalász, a fejét lehajtja,
Kasza suhintását szinte megóhajtja.

Felelni akartam, nem jött szó a számra,
Csak néztem, csak néztem az édesanyámra.
Fekete hajában a sok fehér szálra —
Harmat a virágra... könny hull az orcámra...

A hányt-vetett életű, világjárásából hazatért Ady Endrének
»Itthon« című költeményében mennyi az önvád, a megbánás és
szeretet édesanyja iránt:

Áldott kezeddél símogatsz meg;
Anyám.
Intő szavad még mintha hallanám,
Mikor rámborulsz
S áldott kezeddél símogatsz meg.

A régi intést elfeledtem,
Anyám.
Ezért zúdult annyi vihar reám:
Ugy összetört...
A régi intést elfeledtem.

Beteg vagyok, az élet megtört,
Anyám.
Hol a vágy, mely hajszott hajdanán?
Már nincs vágyam,
Beteg vagyok, az élet megtört...

De fáj nekem, hogy úgy szeretsz te,
Anyám.
Mondd, miért sírsz? Engem siratsz talán?
Nem érdemlem.
De fáj nékem, hogy úgy szeretsz te!

Már hallom a harangszó hangját,
Anyám.
De jó itt a csendes kis tanyán
Leroskadni.
Már hallom a harangszó hangját...

Üde, bájos tavaszi virág Farkas Imrének e háromszakos
verse is, amit jólelkű, érte aggódó édesanyjáról így festett meg:

Levél.

Édes fiam, hogy érzed magad?
 Nem hagyta el még szívedet a hit?
 Nem vagy beteg? Van-e meleg szobád?
 Nem csaltak-e meg fényes álmaid?
 Mért nem írsz? — ha pár rövidke sort is,
 Aggódva várjuk itt mindannyian.
 Az ős hideg, nedves a levegője...
 Vigyázz magadra, édes kis fiam!

Apád egy kissé gyöngé, beteges,
 A régi bajt még nem heverte ki.
 Ha rólad van szó, mindig mosolyog,
 Te vagy a legfőbb öröme neki.
 Ha jön egy versed, elolvassa százszor...
 A nővérednek új ruhája van,
 Tudod, nagy újság az ilyesmi nálunk...
 Vigyázz a pénzre, édes kis fiam!

Egymás között elemlegetünk,
 Kivált ha jó az este hűvös árnya:
 Mit csinál Imre? Van-e most neki
 Meleg szobája, meleg vacsorája?
 Ilyenkor aztán elborul a lelkünk,
 Terád emlékezünk hosszan, szótlan,
 Megyek feküdni... imádkozni érted...
 Isten megáldjon, édes kis fiam!

Ebből a költeményből ki ne ismerne rá a saját édesanyjára, aki ruhát, falatot, szórakozást, megvon magától, hogy mindezekből több juthasson nekünk?

Az édesanya képének, lelkületének száz és százféle árnyalatát találhatjuk meg a költeményekben megfestve. Akaratlanul is magunk előtt látjuk Vörösmartynak: »Az elhagyott anya«, Arany Jánosnak: »Mátyás anyja«, »Ráchel siralma«, báró Eötvös Józsefnek: »Megfagyott gyermek«, Gyulai Pálnak: »Az éji látogatás«, »Pókainé«, Petőfinek: »Az árva leány«, Váradi Antálnak: »Melyiket?«, Feleki Sándor: »Egy szó« című költeményeit, azoknak változatos, örökbecsű színeit.

Beszélhet-e festmény, szobor többetmondón az anyai szív jóságáról, megbocsátni tudó, gyermeke iránti szeretetéről, mint Jakab Ödönnek »Az anya« című verse, melynek vázlatos tartalma ez:

A vásárban tolvajt fog el a tömeg. Pántlikát lopott. Ütik, verik, szidalmazzák. Kedvese is, legénypajtásai is elhagyják azonnal, elfordulnak tőle, mint a bélpoklostól. Már-már majd agyon-

verik a meggondolatlan legényt, amikor a lármás tömegben a bajt megsejtő édesanya, fiát védelmezőn átöleli, s bár a szégyentől majd szétszakad a szíve: minden pirongatása ebből áll: »Jaj, mit cselekedtél fiam, édes fiam!« Igen, az anyai szív ilyen megbo-
csátó is tud lenni...

Vagy vázoló például Váradi Antal: Tanu című költeményét:
Bíró előtt áll a hidegszívű, garázda legény. Az a vád ellene,
hogy szülőanyját durván ütötte, verte.

Mikor a bíró előtt áll szafagatja, mit tett, miért tette, ő
konokul tagadja rettenetes vétkét, s bátor daccal hazudja: nem
verte meg édesanyját.

Erre behívják a szegény asszonyt, aki, mikor szemtől-szem-
ben maga előtt látja megbilincselte fiát, elfelejti sok sebet, fájdal-
mát s így vall a bírónak:

»Nem igaz, nem igaz!«

Erre a fiú kezéről leveszik a bilincset, s tudtára adják neki,
hogy szabad, elmehet.

Odarohan édesanyjához, megfogja annak sebekkel borított
reszkető, öreg kezét, ráhajlik arra, aztán megcsókolja hossza-
ra, forrón, átérzett bűnbánattal, majd így megenyhülve, odaszól a
távozni készülő bírónak:

»Tekintetes törvény! Verjenek vasat rám!

Cudar ember vagyok! Megvertem az anyám...«

Milyen megrendítő és megható lélek-kép ez!

Míg az édesanyák virágoskertjét így járogatom, virágjait va-
logatom, hozzám száll a szolnoki temető egyik sírhantjáról a
virág illata, üzenete. Olvasom a fejfa betűit: özv. Móra Márton-
né. A szívem remegőbben lüktet. Arra a jóságos lélekre gondo-
lok, akit az a sírhant takar. Őhöz is repültek, mentek a fiúi
szívben fogant levelek, dalok. Mentek, szálltak kétfelől is: Sze-
gedről is, Budapestről is. Két költő fia is símogatta áldott, dol-
gos kezét... biztatgatta a beteg, elpihenni vágyó testét, és sí-
ratgatta égbe távozását.

Az idősebb testvér, Móra István, így menekült hitért, lelki
ervosságért édesanyjához:

Hazajöttem, anyám,
Beteg vagyok, lelkem,
Anyai szerelmed
Gyógyítson meg engem.

Taníts meg engemet
Mégegyszer nevetni,
Taníts meg remélni,
Taníts meg szeretni.

Mutasd meg őrizőm,
Az Isten bárányát,
Mondd, hogy csókoljam meg
A feszület lábát.

Vigy el, ahogy régen
Az első misére,
Mutasd meg mégegyszer
Az utat az égre.

Ugy-e, megvannak még
A glóriás szentek,
Akik én nálam is
Még többet szenvedtek?

A nagy kereszt alatt
Térdeljünk le ketten,
S mondjuk el, mint régen:
Hiszek egy Istenben...

S mikor a tisztalelkű, szelíd, végtelen jóságú lélekorvos, a jó édesanya örökre elszunnyadt, a temetés után így tört ki a bánat, elszomorodás Móra Ferenc lelkéből és szállt a félegyházi öreg szőlőkbe, a homoki világba:

Temetés után.

Barackfáimnak mén az üzenet:
Ne várjanak már haza engemet.
A sárgarigófészkes ághegyen
Legszebb gyümölcsük én már nem eszem.
Mióta termőfám nélkül maradtam:
Nem hiszek én már a csengő barackban...

Vén almafáinknak is üzenek:
Alattuk többé én nem heverek...
Zöld sátorukba már hiába járnék,
Nem követne a kedves öreg árnyék
S kezem szorítva meg nem vigasztalna:
Ne sírj, fiam, lesz még mosolygó alma!

A szőlő szőlőknek is üzenek:
Többet akár sose teremjenek.
Fürtetlenül gyászolja venyigéjük,
Ki soha vissza nem tér már közékük,
Hajtsanak inkább sűrű koronát
S őrizték soká a lába nyomát.

Aztán van itt még egy üzenet,
Hű akácunknak a gunyhó felett:
Együtt születtek, együtt nőtt vele, —
Ne teremjen többet új levele,
A halálban se maradjon el tőle:
Tavasza fejfát faragunk belőle...

Végül Sík Sándor gyönyörű költeményét teszem még a csokorba. Mintha csak a magunk lelkének a beszéde, álmodozása lenne belelehelve... s mintha nem is a neves, komoly professzor írta volna, hanem az édesanyját rajongásig szerető diáklány, vagy menyasszonylány:

Tűz a ködben.

A tájra száll a nagy szürke köd.
Lelkemre száll a nagy szürke bánat,
Megejtőn, némán, nehezen.
Anyám, édes jó anyuskám,
Két könnyező szem néz utánad.

Van perc, mikor üres a templom,
Van perc, hogy elakad a zsoltár.
S magam vagyok nagyon, nagyon,
Anyám, én édes jó anyuskám,
Amikor még te velem voltál!

Vannak nehéz, gyilkos ködök,
Fojtogató nagy szürkéségek.
Ilyenkor lágy-símogatón
Anyám, én édes jó anyuskám,
Hozzám látlak suhanni téged.

Kezed hajamat símogatja,
Bús két szemünk egymásba mélyed.
Halk zene csendül valahol...
S Anyám, én édes jó Anyuskám,
Bennem kigyul a tűz, a lélek!

Igy van ez, gyerekek. Aki így tudja hívni, várni, maga elé képzelni édesanyját, abban kigyul a tűz, a lélek. S aki szereti az édesanyját, annak mindig adódik orvosság a bajára, csók a könnyező szemére, biztatás a csüggedésre. És aki szereti, igazán szereti az édesanyját, az érzi, tudja, hogy akármilyen hosszú élettél jutalmazza is meg a jó Isten, az mindenkor kevés idő lesz ahhoz, hogy azt az adósságot teljes egészében törleszteni tudja, amellyel édesanyjának tartozik.

Kedves gyermekek! Most, amikor a rózsa másodvirágzása az édesanyákat köszönti, én is meleg köszöntésem küldöm a szív szárnyán a ti jó édesanyátoknak és minden magyar édesanyának! Akinek pedig könny csillog most a szemében, mert szent seb szakadt fel a szíve mélyén, azokkal együtt elszálok én is a csendesség és imádság kertjébe, s oda hullatom könnyemet arra a hantra, amelynél te azt szoktad sutogni: édesanyám!